

**Az eugenika öröksége
a háború utáni biopolitika Magyarországon***

Kakuk Péter

Central European University,
Center for Ethics and Law in Biomedicine

Az eugenika története sokak szerint már rég lezárult, a náci fajhigiéniai programok kegyetlenségei és az amerikai emberi jogi visszaélések végleg stigmatizálták az eugenikai törekvéseket és az eugenikai gondolkodás végét ért a második világháborút követően. Ezzel szemben sokan az eugenika intézmények kontinuitására mutattak rá, az eugenika számára fontos “beavatkozások” fennmaradására, az eugenika intézmények és programok névváltoztatására, sőt, a Human Genom Projektet követően egyenesen az eugenika visszatéréséről, a liberális eugenika megjelenéséről beszéltek. Az eugenika történetírása mára csökkentett egykor túlzott anglofón hangsúlyán, így igen összetett kép tárul elénk az eugenika történeteit olvasva, számos nemzeti és ideológia diverzitással találkozhatunk. Az eugenika háború utáni örökségének a szocialista országokban, köztük hazánkban történő megjelenését még nem vizsgálták átfogóan. Az biztos, hogy a nyugat európai társaihoz képest a magyarországi eugenika 1945 után sokkal határozottabb cezúrát szenvedett el. Radikális politikai váltás az országban, az eugenikai gondolkodók emigrációja vagy elhalálózása, a legalapvetőbb intézmények átalakulása vagy megszűnése mind az eugenikai gondolat kontinuitása ellen hatott. Mégis mi maradt az eugenikából a 60-as 70-es évek Magyarországon, vagy esetleg mi teremtődött újra az eugenikai gondolkodásból? Az eugenika lehetséges örökségét öt szálon tárgyalom, azt mérlegelve, hogy melyik vonalat érdemes további kutatásokkal feltárni.

*ERC Synergy kutatási projekt: Taming the European Leviathan – The legacy of post-war medicine and the common good. <https://leviathan-europe.eu/>

